

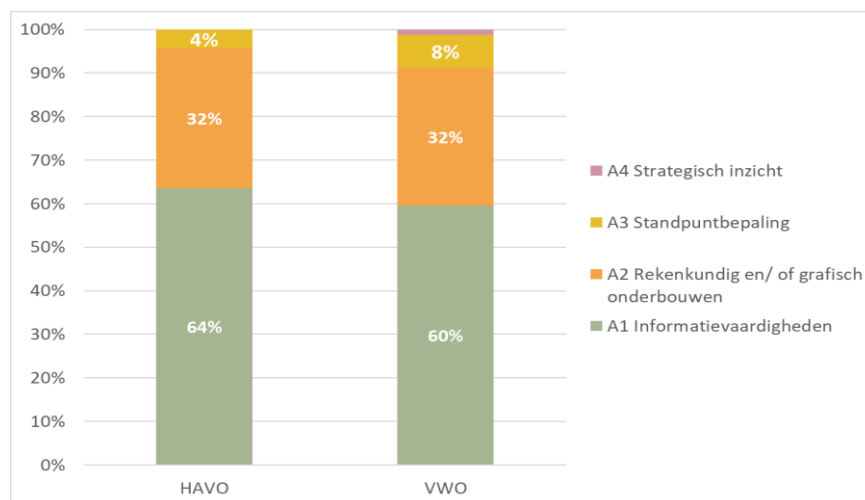
OPROEP ENQUETE KLASLOKAALEXPERIMENTEN:

Nu het examen niet doorgaat...

Dit jaar is er geen centraal examen (CE) voor economie. De resultaten uit het schoolexamen (SE) zijn leidend voor het diploma. Daardoor krijgen bepaalde onderdelen uit het examenprogramma, die minder aandacht krijgen in het centraal examen, nu relatief meer gewicht. In het bijzonder gaat het dan om de vaardigheden standpuntbepaling en strategisch inzicht. Deze vaardigheden worden in het SE veelal getoetst binnen domein J en K, vaak in de vorm van praktische opdrachten of klaslokaalexperimenten. Toch blijft onduidelijk hoeveel gewicht deze vaardigheden werkelijk krijgen. Met dit artikel willen we onze collega economiedocenten uitnodigen deel te nemen aan een onderzoek om daar meer duidelijkheid in te scheppen.

Tien jaar Teulings

Het huidige examenprogramma voor het vak economie is nog in grote lijnen terug te voeren op het werk van de Commissies Teulings I en II. Om te onderzoeken in hoeverre de aanbevelingen van de Commissies Teulings ook daadwerkelijk terug te vinden zijn in het CE van economie, hebben we alle havo- en vwo eindexamens sinds 2013 geanalyseerd.

In bovenstaande figuur tref je een staafdiagram met de verdeling naar de vier vaardigheden uit het examenprogramma voor alle havo- en vwo eindexamenvragen in de periode 2013-2019. Daaruit blijkt dat 4% van de havo-vragen en 8% van de vwo-vragen gericht was op standpuntbepaling. Strategisch inzicht werd alleen in het vwo-examen getoetst, en maakt daar circa 1% van het totaal van vragen uit. In het kader van economie als eindonderwijs is dat jammer, omdat juist standpuntbepaling en strategisch inzicht voor alle leerlingen cruciale vaardigheden zijn in het maatschappelijk verkeer en onmisbaar voor het aanleren van een 'economische kijk'.

De ondervertegenwoordiging van deze vaardigheden in het CE is deels ingegeven door praktische overwegingen. Het is simpelweg erg ingewikkeld om goede examenvragen te verzinnen waarmee deze vaardigheden getoetst worden. Ook zou het erg veel —soms ook tamelijk subjectief— nakijkwerk inhouden. Om die reden is het logisch dat deze onderdelen in het SE worden getoetst. Vooral ook omdat er twee zeer bruikbare vormen zijn om deze vaardigheden te toetsen: de praktische opdracht en het klaslokaalexperiment. We zullen hier vooral kijken naar het klaslokaalexperiment. Omdat deze experimenten zich lenen om standpuntbepaling én strategisch inzicht te oefenen, en de verwerking en toetsing van de inzichten eruit de vorm van een praktische opdracht kunnen krijgen.

Klaslokaalexperimenten

Een klaslokaalexperiment is een werkvorm waarbij leerlingen spelenderwijs inzicht krijgen in een economisch concept. Voor elk economisch concept beschreven in het examenprogramma is wel een experiment te vinden, en de werkvorm is bij uitstek geschikt voor het oefenen en toetsen van

standpuntbepaling en strategisch inzicht. Het nut van experimenteren in de klas wordt door diverse auteurs benoemdⁱ en onze eigen ervaringen met klaslokaalexperimenten zijn ronduit positief. Daarnaast zijn klaslokaalexperimenten sinds de invoering van het nieuwe examenprogramma in 2013 een verplicht onderdeel van het SE.

Ondanks deze status is er weinig duidelijk over de manier waarop klaslokaalexperimenten worden ingezet en hoe dit verplichte onderdeel vormt krijgt in het PTA. Scholen zijn vrij om te kiezen welke experimenten ze uitvoeren en op welke manier ze leerlingen de uitkomsten van het experiment laten verwerken. Ook is weinig bekend over de effectiviteit van klaslokaalexperimenten in het voortgezet onderwijs. Grift en Hinloopen (2016) hebben dit onderzocht, maar bij benadering. Voor hun studie onderzochten ze het effect van een klaslokaalexperiment op een groep eerstejaarsstudenten economie tijdens de introductieweek. Het onderzoek liet een licht positief effect zien op het leerrendement van de groep die deelnam aan het experiment. Maar meer onderzoek naar het effect van klaslokaalexperimenten op havo en vwo is gewenst.

Kortom, er is veel onduidelijk over de manier waarop scholen klaslokaalexperimenten vorm geven binnen het schoolonderzoek, met welk doel en met welk resultaat. Voor zowel havo als vwo zal waarschijnlijk gelden dat standpuntbepaling en strategisch inzicht ondergeschikt zijn aan de vaardigheden die circa 90% van het CE uitmaken. En vooral binnen de havo bestaat het gevaar dat experimenten maar beperkt aandacht krijgen als gevolg van de overladenheid van het examenprogramma. Het is daarom interessant te onderzoeken hoe klaslokaalexperimenten nu worden ingezet. En of hier inderdaad standpuntbepaling en strategisch inzicht mee worden getoetst.

Oproep

We willen jullie, docenten Algemene Economie, vragen mee te werken aan een onderzoek om inzicht te krijgen in de manier waarop klaslokaalexperimenten worden ingezet, en met welke doelen. Bij voldoende respons willen we in een later stadium een experiment opzetten om de effectiviteit van klaslokaalexperimenten te onderzoeken. Mogelijk leidt dat tot bruikbare inzichten voor de dagelijkse lespraktijk, zodat standpuntbepaling en strategische vaardigheden de plek in het curriculum krijgen die ze verdienen.

Wil je deelnemen aan dit onderzoek, mail dan naar Bastiaan.vanderbroek@gmail.com of evertschellen@gmail.com. Je ontvangt dan een link naar een enquête en meer informatie over opzet en doelen van het onderzoek.

ⁱ O.a. Teulings, C. (2016). Vijf jaar programma Teulings in de praktijk: wat kan er beter? Grift, Y. en Hinloopen, J. (2016). Klaslokaalexperimenten in het voortgezet onderwijs: verspilde moeite? In KVS Preadviezen 2016